

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

תבא

חיי אלול

גליון לו (קב)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ואחת לבריאה

שנת השמונים לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

- ד בלקו"ש פ' תצא ש.ז.
ד (א) אי בעינן קנין הגוף להתחייב במעקה מה"ת
ה (ב) כשאין לו שו"פ אם מקרי שותפוח
ו (א) ערי מקלט לע"ל על חטא דזה"ז
ז (ב) תחילת הזמן דגאולה
ז דרכו של רש"י בפש"מ

נ ג ל ה

- ז אימתי שואלין הגשמים
ח בענין שומר מעות
ט כוונה בחתימת הברכה
ט בענין חלק הט"ג הנקמט או הנקפל אינו מצטרף

ח ס י ד ו ת

- ט הארת הרצון (גליון)

ש י ח ו ת

- ט בענין משיח
י מצות צדקה העיקר שהעני מקבל
יא בשיחת ש"פ תצא ש.ז.
יא בענין עגלה ערופה
יא מותר לשנות מפני דרכי שלום
יב שיחת חולין של ת"ח

ש ו נ ו ת

- יג תחנון ביום הולדת
יג ר"ה שחל בשבת
יד בהנ"ל
יד הערות ל"היום יום"
יד הערה למכתב כללי לר"ה - ערב ח"י אלול ש.ז.

ל-קוטי שיחורח

א. בלקו"ש תצא ש.ז. באות ח' כשמביא הטענה שמאחר שיש לו ישות ואינו יודע אם יוכל לעשות מעקה כדבעי וא"כ יקלקל גם להשני וא"כ אפשר כדאי שלא יתעסק בכלל עם השני, וע"ז אומר שאין אתה בן חורין להבטל ממנה כי הוא מחויב להתעסק עם חלקו בעולם, ואודות הגאווה יעשה מעקה, עי"ש.

ואח"כ מביא הסיפור מאדה"א כשהחסיד טען שיש לו ישות מחזרת דא"ח וענה לו אדה"א אציבעלע זאל פון דיר ווערען "אבער חסידות זאלסטו חזרן".

ומביא ע"ז בהערה 69 על "ציבעלע" להעיר שטעמו בפ"ע מר, אבל מתבל המאכל".

ולא הבנתי ההערה כי הרי לפי חוכן הענין משמע שה"ציבעלע" הוא משל לענין הישות ולפי המבו' בהשיחה הרי הישות באמת מקלקל אלא שאעפ"כ יתעסק עם השני והישות יגדיר, וכאן אומרים שבאמת הוא מתבל המאכל, וכמדומה לי שזה נחבאר פעם בהשיחות ואיני זוכר מה.

וגם בהשיחה גופא אינו מובן כ"כ ההמשך כי הרי קודם הסיפור, - התשובה להטענה שיש לו ישות - מאן א מעקה. וכאן בהסיפור התשובה להטענה שיש לו ישות "אציבעלע זאל פון דיר ווערען" היינו שגם אם יהי' לו ישות זה כדאי.

הרב פינחס קארץ
- משפיע בישיבה -

ב. בלקו"ש פ' תצא (סעי' ג) מבאר כוונת רש"י, דביהכנ"ס פטור ממעקה כי "אין חלק לאחד מהן בו שאף לבני עבר הים הוא", דכוונתו בזה לתרץ דלכא"ו במה הוא חלוק מבית השותפין דחייב במעקה, ומבאר בזה דביהכנ"ס ליכא על מי להטיל החיוב, דאין להטיל על בני העיר שבנו דביהכנ"ס, כיון דאף לבני עבר הים הוא, ואין זה סתירה ממה שמצינו בכמה דינים דבני העיר נחשבים להבעלים דהביהכנ"ס, כי לגבי מעקה נובע (לא רק קנין הגוף שזה שייך רק לבני העיר, אלא גם) דזהו מקומו לדירה, ומצד הענין דדירה, יש רשות לכא"א מישראל להשתמש שם, עי"ש.

ויש להעיר בזה במ"ש בהגהות מיימונית ריש פי"א מהל' רוצח וז"ל: ונראה כשאדם שוכר בית מחבירו פטור מן המעקה מן התורה, מדלא רבינן בספרי אלא לוקח ויורש וניתן לו במתנו ואין אומרים נשכר לו, והא דאמרינן בב"מ פרק השואל (קא, ב) השוכר חייב לעשות מעקה כדלקמן בהל' שכירות פ"ו, היינו מדרבנן מפני שהוא דר בבית פן יבא להתרשל בדבר עכ"ל, ועי'

ג"כ בשדה חמד מע' מ' סי' קצ"ה שמביא שכן הוא רוב דיעות הפוסקים עיי"ש, ועי' ג"כ בש"ך חו"מ סי' שי"ג דפסקינן דשכירות לא קניא, וליכא גבי' קניין הגוף עיי"ש.

ולפי"ז יל"ע דמהו הפי' דליכא על מי להטיל עליהם החיוב, הלא כיון דקניין הגוף שבביהכנ"ס שייך רק לבני העיר, ולא לשאר ישראל כנ"ל, נמצא דבדרך ממילא אי אפשר מן התורה להטיל עליהם החיוב, כיון דאין להם קניין הגוף, ושייך להטיל החיוב רק על בני העיר שיש להם קניין הגוף, א"כ למה לא יתחייבו, כיון דאי"כ שני שיוכל להתחייב מה"ח.

(וראה באנציקלופדי' ע' בית הכנסת הערה 516, דמבאר כוונת רש"י הנ"ל באופן שיש לכאול"א קניין הגוף עיי"ש, אבל בהשיחה סב"ל דקניין הגוף שייך רק לבני העיר).

ולכאול"צ"ל דזהו לפי השיטה דשוכר חייב מה"ח, עי' שד"ח שם, והחיוב אינו תלוי בקניין הגוף דוקא, ולכן כיון דיש חיוב להטיל מעקה גם מצד כל ישראל, במילא אין לחייב רק את בני העיר, ויל"ע בזה.

ב) בהערה 21 (על מ"ש רש"י שאף לבני עבר הים הוא) כתב וז"ל: ובמילא אין חלק מבורר, או אינו שוה פרוטה ועוד. וראה לקמן הערה 31. ועצ"ע עכ"ל, ועי' בסעי' ד' שמבאר דביהמ"ק חייב במעקה משום דהוה כבית השותפין, כי כל ישראל השתתפו בממונם לבנותו עיי"ש.

והנה ממ"ש דבביהכנ"ס אינו חלק מבורר או אינו שו"פ משמע דבעצם אין בו דין שותפין, משא"כ בביהמ"ק מבאר דהוה כבית השותפין, ויל"ע מהא דכתב הרמב"ם הל' נדרים פ"ז הל' ב' וז"ל: (שנים שנאסרה הנאה כל אחד מהן על חבירו... ומותרין בדברים שהם בשותפות כל ישראל. כגון הר הבית והלשכות והעזרות והבאר שבאמצע הדרך. ואסורין בדברים שהם בשותפות כל אנשי העיר כגון הרחבה שבעיר והמרחץ ובית הכנסת כו' עכ"ל, משמע מזה דאדרבה דביהכנ"ס הרי זה יותר ענין השותפות מביהמ"ק, ולכן דוקא שם יש לו כח לאסור את חבירו, וא"כ אין שייך לומר דביהכנ"ס אין לו חלק מבורר וכו' ובביהמ"ק אדרבה אמרינן דזהו בית השותפים?

עוד לא הבנתי, דאי נימא דיש חסרון כשאין לו שו"פ, א"כ למה גם לגבי ביהמ"ק לא נימא כן, דכיון דליכא לכאול"א מישראל שו"פ, במילא אי"ז שלו ולא הוה בית של שותפין?

ועי' בס' חידושי הגאון ר' מנחם זעמבא סי' ל"ח אות י"ד שמבאר מ"ש הרמב"ם בפיהמ"ש (נדרים מח, א) שבהערה 31 דיש לכל אחד מהם בהן קניין אלא דאי"ז כ"א זכות מעט מאד שאין לאחד מהם שום רשות, דבפחות משו"פ אף דהוה שלו (לא כשיטת רש"י בסוכה כז, ב) מ"מ אין זה ברשותו, היינו דכשדנים לענין שם שלו שפיר גם זכות מיעוט משוי לי' שלו, אבל כשדנים

לאסור על חבירו, בזה בעי' שיהי ברשותו יותר ממה שהוא ברשות חבירו וזו היא דיכול לאסור, וזה מכוון בלשון הר"מ ז"ל בפיהמ"ש: "איך זה כ"א זכות מועט שאין לאחד מהם שום רשות" עכ"ל, והיינו דזכות מועט זה שיש לו אף דחשוב חלק מ"מ לא משוי לי' כברשותו, ועי' תורי"ד סוכה מא, ב, ד"ה החזירו דכ"כ דאף דהוה לכם בפחות משו"פ מ"מ אינו ברשותו להקדיש ולאסור, את"ד.

ולפי"ז הי' אפ"ל דאפי' אם אין שו"פ לכל ישראל מ"מ אכתי הוה זה שלו, וחשיב כביח השותפין לגבי מעקה, אבל ממ"ש בהערה 21 הנ"ל משמע דאם אין לו שו"פ הרי זה חסרון גם לענין מעקה, וא"כ מאי שנא ביהמ"ק, ויל"ע.

בכלל לא הבנתי למה יש צורך לבאר בהערה הנ"ל דאינו חלק מבורר וכו', הרי אפ"ל כפי שמשמע בפנים דאף דבדיני ממונות הרי זה שלהם, ויש להם קנין הגוף וכו', מ"מ כיון דמצות מעקה תלוי בענין הדירה, במילא מחמת זה יש חיוב גם מצד כל ישראל, ובמילא אין לחייב את בני העיר דוקא כנ"ל, ולמה צ"ל דחסר בהבעלות שלהם? וע"ד שכתב בהערה 33.

בדרך אגב יש להעיר ג"כ דלכאור' למה דקדק הרמב"ם (וכן בשו"ע) לכתוב "ביח של שני שותפין חייבין במעקה" למה לא כתב של שותפין סתם, ע"ד שהוא בגמ' חולין שם?

ועי' עוד בחידושי הגרמ"ז שם שמאריך לבאר שיטת הרמב"ם אם בענין של ציבור יש ג"כ חלק היחיד, עיי"ש.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

- ר"מ בישיבה -

ג. בלקו"ש פ' שופטים (סעי' ה') מבאר דהערי מקלט לע"ל יהיו בשביל הורג נפש בשגגה לפני זה בזמן הזה, ומביא דוגמא מקרבן חטאת שכתב ר"י על פנקסו וכו', ובהערה 41 כתב וז"ל: ואף את"ל עפ"י משנ"ת שאי"ז חיוב על כ"א, ושלמות הכפרה נעשית ע"י התשובה שבזמן הזה... י"ל דשאני גלות שהוא לא רק כפרה כקרבן, אלא גם גדר עונש, עכ"ל.

וצ"ל דלכאור' איפכא מסתברא, דלגבי עונש אמרינן בכלל דאין עונשין אלא א"כ מזהירין כו', כי אם הי' יודע מהעונש לא הי' חוטא, ואם לא ידע מהעונש, אין סברא להענישו, אבל בחטאת, דאי"ז ענין של עונש אלא כפרה, לא איכפת לן אם לא ידע מקודם, כיון דאין זה עונש אלא אדרבה טובה עבורו שיחכפר.

ועי' בחתם סופר שבת סח, ב, שמבאר בארוכה מחלוקת מונבז ור"ע, דלמונבז קרבן חטאת הו"ע של עונש, ולכן סב"ל דתינוק שנשבה לבין העכו"ם פטור מקרבן, דאינו ראוי לעונש, אבל ר"ע סב"ל דקרבן הו"ע של כפרה ומיחס חס רחמנא עליו להצילו מעונש וניתן לכפרה, א"כ אם לא ידע ראוי לכפרה טפי, ולא יענש, עיי"ש בארוכה, וכעין זה שייך לומר ג"כ לגבי הנ"ל, ויל"ע.

(ב) שם בסעי' ו' שואל לדעת הרמב"ם דכיון דפסק דרשן רשות ביד גואל הדם להרגו, א"כ איך שייך אז שיחם לבבו, הרי הרמב"ם גופא פסק ד'באותו הזמן לא יהי' שם רעב ולא מלחמה ולא קנאה ולא תחרות כו' עכ"ל, במילא למה יחם לבבו?

ולא הבנתי, דכיון דעולם כמנהגו נוהג מובן דענין זה דלא יהי' לא קנאה ולא תחרות לא יהי' לכאו' תנמ"י בביאת משיח, דאיך יתהפכו כולם ביום אחד וכו', ולכאו' יהי' זה לאט לאט, כיון דלשיטת הרמב"ם יהי' עולם כמנהגו נוהג, וא"כ מהו הקושיא דאיך יהי' שייך אז יחם לבבו, הרי עד משך זמן עדיין יהי' בו קנאה ותחרות וכו'?

ועי' ג"כ בס' עבודה חמה שער ז' שמביא ג"כ ממה שמצינו בקרא ביחזקאל אחר שמדבר מבנין העתיד, ומהכהנים הלויים בני צדוק שישמשו בו, ומהנשיא שהוא המלך המשיח, שלו לבדו הרשות לפתוח לו את השער הקדים הסגור, הוא פורט שם מחנות כהונה, וכ' שם בפרק מ"ד פסוק כ"ט המנחה החטאת והאשם, ובפרק מ"ו פסוק כ' כתיב "ויאמר אלי זה המקום אשר יבשלו שם הכהנים את האשם ואת החטאת" וגו', וכ"ז יהי' בבירור אחר ביאת המשיח, הרי בהדיא דאף אחר ביאת המשיח יהא שם חטא ואשם, את"ד. (ולכאו' לפי משנ"ת בהתוועדות דו' תשרי ש.ז. אפ"ל זהו מאלו שיביאו אז קרבנם מזמן הזה), ולדבריו אפ"ל כנ"ל דבתחילת הזמן יהי' שייך עדיין שיחם לבבו וכו'?

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
– ר"מ בישיבה –

ד. בלקו"ש חי"ד בעמוד הראשון בהערה השני', ז"ל: ... הכלל שנת' במ"א (על פרש"י יתרו כ,ח) – דע"פ שיטתי דבא לפרש פשוטו של מקרא... – הרי כשמביא ראי' מקרא... – כוחב הל' בפירושו – היינו ע"פ פשוטו (באם הראי' – מפשט הכתוב), אף של' הכתוב שונה... עכ"ל.

ויש להעיר, למה ציין באופן סתמי "שנת' במ"א" – הרי"ז כלל המפורש ומבואר בכ"מ, ולדוגמא, ראה לקו"ש ח"ה ע' 24 הערה 4, וש"נ בשוה"ג עיי"ש.

ולאידך, מהי הכוונה במש"כ (על פרש"י יתרו כ,ח) – הרי כל הפסוקים שרש"י מעתיק שם הם ככתבם וכלשונם.

– א' הת' –

ישיבה גדולה ניו-היייוון

נ ג ל ה

ה. במסכת תענית דף ד' עמוד ב' אומר, ר' יהודה אומר העובר לפני התיבה בין"ט האחרון של חג האחרון (מוסף)

מזכיר הראשון (שחרית) אינו מזכיר א"ר אסי א"ר יוחנן הלכה כר"י, וע"ז מקשים אין יכול ליפסוק כר"י והתנן דף י' עמוד א' בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים רבן גמליאל אומר בשבעה בו, וא"ר אלעזר הלכה כר"י גמליאל וא"ר התיירוצים של הגמרא הא לן והא להו (ומסביר רש"י) לבני בבל שיש לנו תבואה ופרות בשדה כל חשרי אין מזכירים עד שבעה במרחשון ועפ"י"ז משמע שהמשנה (של דף י') בשלשה במרחשון וכו' מדבר אודות בבל, ובהמשנה עצמו (דף י') אומר מפני מה בשבעה כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת א"כ אנו רואים שמדבר אודות א"י.

- שמואל מוניש הכהן ליפסון -

1. בב"מ דמ"ב ע"א, במשנה: המפקיד מעות אצל חבירו צררן והפסילן לאחריו... חייב, שלא שימר כדרך השומריין. ע"כ. וברמב"ם (הל' שאלה ופקדון פ"ד ה"ו), וז"ל: המפקיד אצל חבירו כספים בדרך להוליכם לביתו או ששלח עמו מעות ממקום למקום צריכים שיהיו צרורים ומונחים בידו או קשורים כראוי על בטנו מכנגד פניו, עד שיגע לביתו ויקברם כראוי. ע"כ.

משמע מדברי הרמב"ם, דמדייק במשנה הנ"ל, דדוקא בצררן והפסילן לאחריו חייב, אבל אם צררן והניחן מלפניו, אפי' אינם מונחים בידו, ה"ה פטור. וצ"ע מפיה"מ להרמב"ם (על המשנה הנ"ל), וז"ל: כספים בעין אין להם שמירה מעולה, אלא הטמנה בקרקע... אם נתן הכספים במלבושו שעושיין בו כעין כיס או שקשר אותן בסדינו או על בטנו, בכל אלה פושע, אלא אם יתפשט בידו. עכ"ל.

ולכאן דבריו סותרים אהדדי דביד החזקה פסק שאם מניח מלפניו, דיו, למרות שלא הניחן בידיו. ובפיה"מ אומר, שדוקא בידו הוי שמירה, ואם הניח סתם מלפניו ה"ה פושע.

ישנם הרוצים לתרץ (ראה "אוצר מפרשי התלמוד" ע' תתמ"ו-ז, ובהערות שם), דהרמב"ם ביד החזקה מדבר אודות המהלך בדרך, והוא קובע המשנה הנ"ל במהלך בדרך, משא"כ בפיה"מ מדובר ביושב בביתו דאז חייב לישמור בידו דוקא (או בקרקע).

ברם, אין זה יישוב נכון. דהיתכן שדוקא בפירושו על המשנה יכתוב דין ומקרה שונה מהמשנה, ורק ביד החזקה הוא כותב מקרה ודין המתאים עם המשנה!?

לאור הקושי הנ"ל, לכאן הדרא קושיא לדוכתא, ובשני צדדים:

א) דבפירוש המשניות מחייב אופנים כאלו שמהדיוק בדברי המשנה שעלי' סובב והולך פירושו, משמע שפטור (כמ"ש לעיל).

(ב) מאחר שלא מסתבר כחירוף הנ"ל, חזרה הסתירה בדברי הרמב"ם על הרמב"ם.

- ה'ת' אורי האלצמאן -
יתות"ל - ברינוא, צרפת

ז. בשו"ע אדמוה"ז ח"א הל' תפלה סי' ק"א סוף ס"א כותב:
"וירגיל אדם את עצמו שיכוין לפחות בחתימת כל ברכה שיש
בהן קי"ג תיבות כמו שיש בחפלת חנה וקי"ג פעמים לב בה'
חומשי תורה לומר שצריך כוונת הלב". עכ"ל.

אבל עי' בקונקורדנצי' שיש לערך קכ"ב פעמים לב בה'
חומשי תורה.

וצריכ'ם לומר שאין מונים כמה מהם מצד איזה סיבה.

א' מהתמימים
- תות"ל 770 -

ח. בגליון לה (קא) הקשה הרב יוסף שמחה גינזבורג מש"כ
אדה"ז, בהלכות ציצית שבסידור, מה הנפק"מ שבציצית הנקמט או
הנקפל זה פסול אבל אם מכסה פעמיים זה כשר, והתירוץ שבגד
הנקמט או הנקפל אינו דרך לבוש ללבוש כזה בגד, אבל דרך
ללבוש בגד שמכסה פעמיים כגון מעיל.

- הרב מנחם יעקב הכהן ליפשיץ -

ח ט י ד ו ת

ט. לתרץ מה ששאל ר.י.ש.ג. בגליון לה (קא) פ' שופטים
בהמשך תרע"ב, (אות נב) לחילוק ד"הארת הרצון" ו"עצמות
הארתו" למה שמבאר באות מט שרצון הוא מרוצת הנפש וא"כ מה
שייך לחלק בדרגות הנ"ל.

באות ע"ט בהמשך הנ"ל מבאר ברצון יש כמה דרגות ע"ד
החילוקים בכתרים ועולמות. שענין דהשתל' דכתרים זמ"ז הכל
מהות אחד והשתלשלות היא שנמשך ממהות למהות ואין בו
התחלקות. (אם היות שבדאי בחי' כתר דאצי' הוא בחי' גילוי
מכתר דברי' וכו' באופן ריבוי ומיעוט עיין באות פא ופב)

עד"ז יש חילוקים ברצון אבל הכל הוא רצון א'. עיין
באריכות באות ע"ט.

- שמואל מרקוביץ -
כולל 770

ש י ח ו ת

י. בנוגע להניגון "ווי וואנט משיח נאוו" - .

להעיר משיחת י"ט כסלו תרס"ח (סה"ש תורת שלום ע' 119) וז"ל:
 איתא בכדרש שבאולח מצרים לא היתה עדיין גאולה שלימה,
 שאמרו לפרעה רק דרך שלשת ימים נלך במדבר וזבחנו לה'
 אלקינו לכן אין הגאולה שלימה, אכן הגאולה דלעתיד לבוא
 תהי' גאולה שלימה, מען וועט זאגען אז מיר ווילען ארויס
 פון גלות, ניט שעמען זיך, און דאס איז אין חסידות, שעמט
 זיך ניט און זאגט מיר ווילען ארויס פון גלות, וואס דערפאר
 ליידען דאך חסידים פון די זייטיגע, וואס זיי טענה'ן אייערע
 חסידים כו', וויילע חסיד' האלטען ניט פון השוואה,
 אויסגלייכען זיך מיט וועלט, אביסעל וועלט און א ביסעל
 אלקות, איז חסידים האלטען ניט פון דערפון, און חסידים
 לערנען דאך חסידות, וממילא וויסען די זייטיגע אז אזוי
 שטייט אין חסידות, נמצא אז חסידות איז, אז מען דארף
 זיך ניט שעמען, זאל יענער ריידען וואס ער וויל און לאכען
 און כיר דארפען טענה'ן מיר ווילען ארויס פון גלות. עכ"ל.

א' מהתמימים
 - תוח"ל 885 -

יא. בסוף ההתוועדות דח"י אלול הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א
 מ"ש הפוסקים לגבי מצוות צדקה, דאין נוגע כוונת הנותן,
 העיקר שהעני מקבל, ולכן אפי' אבד סלע ובא עני ולקחה
 מקיים מצוות צדקה.

הנה נחזוררתי שבזה אפשר לחרץ קושיית התויו"ט בריש
 שבת, דלמה חייב הבעה"ב חטאת כשהוציא בשבת, הרי כיון
 שהי' עסוק במצות צדקה, הרי טעה בדבר מצוה פטור מקרבן,
 כדאמרינן בשבת קלז, א, ובכ"מ, וא"כ גם הכא הבעה"ב טעה
 בדבר מצוה, ומה שכתב התויו"ט דדוקא במילה אמרינן שהוא
 פטור כיון דניתן שבת לידחות אצלו, משא"כ במצות צדקה,
 עיי"ש, כבר תמה ע"ז בתורע"א דגם בלולב מצינו דטעה
 בדבר מצוה והוציאו בשבת פטור, אף דלא ניתנה השבת לידחות
 אצל לולב עיי"ש בכ"ז.

אבל לפי הנ"ל אפשר לחרץ בפשטות, דמתי אמרינן דטעה
 בדבר מצוה פטור דוקא אם מוטל על האדם חיוב לעשות איזה
מעשה כגון מילה, נטילת לולב וכו' וכו', דכיון דהתורה
 חייבתו לעשות מעשה, ומצד המעשה טעה, לכן פטור, אבל
 בצדקה, דהמצוה היא שהעני יקבל, ואין שום נפק"מ אם האדם
 עושה מעשה, או העני נוטלו במילא, דכיון דהעני קיבל
 ממנו, קיים מצות הצדקה, נמצא דמן התורה לא מוטל עליו
 כלל לעשות שום מעשה, וא"כ בזה לא אמרינן טעה בדבר מצוה
 פטור, כיון דמה"ת לא הי' לעשות כלום, ועי' בזה.

שוב מצאתי שכן חירץ ג"כ בשו"ת חמדת שלמה או"ח סי' כ'
 עיי"ש.

הרב שניאור זלמן מארגאלין
 ברוקלין נ.י.

יב. בהתוועדות דש"פ חצא, י"ג אלול ש.ז. דיבר כ"ק אד"ש אודות אלו שמקבלים כסף מענינים דלעו"ז. חסד דקליפה, וסענתם היא - שמנצלים את הכסף לעניני קדושה, וסומכים על הפתגם האומר שכסף אין לו ריח. וכ"ק אד"ש שלל טענה זו, שאסור לערב חסד דקליפה עם עניני קדושה, ע"כ.

והנה אע"פ שכ"ק אד"ש שלל טענה הנ"ל של אלו הסומכים על הפתגם האומר שכסף אין לו ריח, אמנם יש להעיר שעצם הפתגם האומר שכסף אין לו ריח יש מקור בגמ' פסחים (ד"ל"א ע"ב), דאיתא במשנה שם; "חמץ שנפלה עליו מפולת ה"ה כמבוער רשב"ג אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו". ואיתא ע"ז בגמ': "חנא כמה חפישת הכלב שלשה טפחים אמר לי רב אחא ברי דרב יוסף לרב אשי הא דאמר שמואל כספים אין להם שמירה אלא בקרקע אי בעינן שלשה טפחים או לא, אמר לי הכא משום ריחא בעינן שלשה טפחים התם משום איכסויי מעינא הוא ולא בעי שלשה", ועי' בר"ח שם: "דהא משום ריחא לא חיישי".

א' מאנ"ש

- ברוקלין נ.י. -

יג. בהתוועדות דש"פ שופטים הקשה כ"ק אדמו"ר שליט"א שמביא רש"י בעגלה ערופה המאמר רז"ל "אמר הקב"ה חביא עגלה וכו'", ותירץ דכיון דהבן חמש למקרא יודע דיש מקום מיוחד להקריב בו קרבנות, מאחר דענינם הוא "נחת רוח לפני כו'", א"ה קשה לו מדוע עריפת העגלה צ"ל דוקא אצל "נחל האיתן אשר לא יעבד כף" ולא בביהמ"ק, לכן מביא רש"י הסעם "חביא עגלה בת שנתה כו'".

ולכאורה קשה דמצינו גם בשעיר לעזאזל שהי' קרבן לכפר דכתיב (ויקרא ט"ז י') והשעיר אשר עלה גו' לכפר עליו ומקום ההקרבה לא הי' בביהמ"ק ושם לא הזכיר רש"י מאומה.

ואולי אפ"ל דכיון דהתחלת הקדושה הי' בביהמ"ק א"ה מודגש דזהו ענין הקשור עם קדושת ביהמ"ק וכמו שביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א בעגלה ערופה בנוגע מה שמוסיף רש"י שם "אמר הקב"ה", היינו שכללות צווי זה הוא צווי של הקב"ה, וכן הוא בפרה אדומה דצ"ל "והזה אל נוכח אהל מועד וגו'".

אבל דוחק לומר כן כיון דעיקר ההדגש בעגלה ערופה הי' מה שההקרבה אינו בביהמ"ק, וא"ה הי' לרש"י לרמז כן בשעיר לעזאזל כנ"ל.

- מנחם מענדל גורקאו -

יד. בהתוועדות כ' מנ"א וש"פ עקב ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א בארוכה דרך מותר לשנות מפני דרכי שלום אבל לא שקר ממש, עיי"ש בהשיחה בארוכה.

ולא הבנתי הסעם בזה, דכיון דגדול השלום מכל המצות, עד שהשם נמחק לעשות שלום בעולם כמ"ש הרמב"ם בסוף הל' חנוכה, א"כ מאי טעמא באמת לא נימא דמצד שלום יוכל לומר שקר ממש?

אבל שוב ראיתי מ"ש אדה"ז בשו"ע או"ח סי' קנ"ו סעי' ב' וז"ל: ואפי' מפני השלום לא יבטיח שקר לחבירו ולא אמרו מותר לשנות מפני השלום אלא בסיפור דברים שכבר עברו ולא בדבר שלהבא, ובחצ"ע"ג שם כתב וז"ל: ומ"מ צ"ע קצת כיון שהשלום גדול מכל המצות כמ"ש במ"ר פ' חקת עה"פ בקש שלום וירדפיהו. ובגמ' התיר לשנות דבורו מפני השלום. והרי"ף פ' אלו מציאות כתב דלאו היתר הוא אלא מצוה, א"כ מנלן דלשנות להבא אסור, שמא יש להתיר ע"ד בכל דרכין דעהו פ"ב דברכות דסג, א, ועי' במד"ר פ' בראשית פ"א ועי' באל"י רבה מזה ובפמ"ג, עכ"ל. ולכאן זהו גם כעין מה שלא הבנתי לעיל בהשיחה כנ"ל. ועי' בס' חשב האפוד סי' נט, בענין זה, ובשו"ת שלמת חיים סי' פ"ז בענין הנ"ל.

ומה שביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א דוגמת הרמב"ם שהי' עוסק במסכת נדה ואמר במקוואות אני שונה, דזה אינו שקר, כיון דענין המקוה היא בשביל נדה וכו', לכאן אכתי צ"ב בשאר הדוגמאות שמביא הרמב"ם כגון אם ישן במטה זו ואמר בזו אני ישן, או שהי' מתארח אצל ראובן ואמר אצל שמעון אני מתארח כו' (עי"ש בהל' גזילה ואבדה פי"ד הל' יג) דלכאן איך יש כאן רק שינוי ולא שקר.

הרב גדלי' אראנאוויטש
מאנטרעאל

טו. בקונטרס מוצאי ש"פ חיי שרה תשל"ח ע' 20 הערה 90 בציון למחז"ל "שיחת חולין של ת"ח כו"כ כותב כ"ה הלשון בע"ז יט ב וכן הוא לפי גירסא אחת בסוכה כא ב [כצ"ל שם] וכן מובא באוה"ת... מסוכה שם". ובשוה"ג שם כותב דגם בלקו"ת מוכח שכוונתו לסוכה, ע"ש. וראה ג"כ הערה 92, ולכאן יל"ע קצת למה טרח כ"כ (ובפרט בהשוה"ג) להוכיח שכ"ה בסוכה.

וי"ל - ע"ר הרמז עכ"פ - עפמשנ"ת בארוכה בלקוטי לוי"צ ליקוטים על מס' סוכה (ע' קנו ואילך) דמחז"ל הנ"ל שייך במיוחד לענין סוכה, כי מצות סוכה הוא ג"כ ע"ד שיחה בלבד, ע"ש באורך.

ובהמשך המכתב מקשר הסיפור דר"ג עם טבי עבדו (שבמשנה סוכה) עם אליעזר עבד אברהם, ויהא ע"ר הענין דיפה שיחתן של עבדי האבות - שהוא הוא המחז"ל שעליו קאי בהשיחה הנ"ל בארוכה. והערה 85 מציין לאוה"ת נ"ך שהיא הענין דיפה שיחתן כו' לענין שיחת חולין של ת"ח כו'.

ויל"ע אם הביאור שבלקוטי לוי"צ הנ"ל (בקישור ב' מחז"ל אלה) הוא בהתאם להמבואר באוה"ת שם, דמהא שלא צויין בהשיחה משמע קצת שהו"ע אחר.

- יוסף גרוסמאן -

ש.ל.ל.ל.

טז. בנוגע לסעם מנהגנו שאומרים תחנון (גם) ביום ההולדת ויום היא"צ של (צדיק) רבותינו נשיאינו הק', - דלא כמנהג כמה (שאר?) ק"ק שאין אומרים. מבואר בכ"מ שזהו מצד שהיא הנותנת מצד גודל מעלת היום יכולים לפעול ע"י אמירת תחנון הרבה יותר מבשאר הימים.

הנה נסתפקתי בנוגע לאמירת תחנון ביום ח"י אלול (-יום ההולדת דשני מאורות הג', בעש"ט ואדמוה"ז נ"ע), דהנה בספר השיחות חש"ג ע' 140 איתא: "היינט ווערט פופציק יאר זינט איך האב געהערט פון טאטן ח"י אלול: גוט יום-טוב. דינסטאג י"ז אלול חרנ"ג נאכן לערנען זאגט מיר דער טאטע: מארגען - ביום ד' - בהשכמה זאלסט ניט זאגן קיין תחנון." עכ"ל.

ובספר השיחות חש"ה ע' 129 איתא: "מיטוואך, ח"י אלול, .. מורנו הבעש"ט האט אליין געדאוונט פארן עמוד .. מורנו הבעש"ט האט ניט געזאגט קיין תחנון." עכ"ל.

דמכ"ז משמע טעם לשלילת אמירת תחנון בח"י אלול. אמנם, לאידך לא מצאתי עד"ז בס' היום יום, בספר המנהגים או בלוח הכולל חב"ד.

הרב לוי גאלדשטיין
- ברוקלין נ.י. -

יז. ממ"ש בספר המנהגים חב"ד ע' 57 (מסה"ה ה'שיל"ת ע' 26) הערה 8 אורות סדר קידוש היום דר"ה: "כשחל בשבת אומרים מזמור לדוד, אתקיננו, ושמרו, אם חשיב, דא, זכור, על כן - קודם חקעו - בלחישת: כן נראה מהנ"ל בקידוש הלילה" -

מובן שמ"ש בעמוד שלפנ"ז: "ר"ה שחל בשבת אומרים שלום אליכם, אשת חיל, מזמור לדוד ה' רועי, דא היא סעודתא - בלחש" הכוונה לדא היא סעודתא וגם קטע שלאחריו "אתקיננו" (ולהעיר מהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בנוגע לנוסח דא היא סעודתא (שלכאו' הוא כפל וכו') בספר המנהגים חב"ד ע' 26 (ממחזור השלם ע' 440)), וכן הכוונה בעמוד 38 בנוגע ליו"ט או חוה"מ שכל בשבת.

ואם כן הוא, צ"ע ביו"ט או חוה"מ שחל בשבת האם אומרים גם האתקיננו דיו"ט או שמשימיטיים: ואם כן אומרים, האם אומרים קודם אמירת הנ"ל בלחש.

- יוסף יצחק איידעלמאן -
תות"ל - 770

יח. בסדור תהלת ה' בקידוש ליום השבת מובא גם ברכת המוציא (משא"כ בקידוש ביום לשלש רגלים ולראש השנה, וקודם לזה מפסקי רבנו הזקן בסיקורו: יקדש על היין), וצ"ע א) איך יתאים עם המובא בשו"ע הל' שבת סי' ערב סי"א, ב) מה החילוק בין שבת ליו"ט.

הנ"ל

יט. י"א מנ"א "רבינו הזקן הלך למעזריטש, ביחד עם אחיו מהרי"ל, בשנת תקכ"ד. מהרי"ל הלך בלי רשות ביתו ולכן חזר מדרכו, ורבינו בא למעזריטש - ושהה שם, בפעם הראשונה, עד אחרי חה"פ תקכ"ה. שבועיים הי' מסופק אם להשאר שם, והמאמר הראשון ששמע הי' נחמו נחמו. ויש בזה ספק אם הוא המאמר הראשון לבואו, או הראשון לאחר השבועיים שהחליט להשאר ונתקשר". - להעיר שביום שלאחרי זה הי' חתונת כ"ק אדה"ז. וראה סה"ש תש"ה, ע' 132 שנסע למעזריטש בהסכמת אשתו הרבנית וא"כ ע"פ המבואר בגמ' נדרים נ, ע"א. "שלי ושלכם שלה הוא", יומתק ביותר מה שמתאים פתגם הנ"ל ליום זה.

כ. י"ח כסלו "הצ"צ כותב: אהבה דבתי' ועמך לא חפצתי (היינו) שלא לחפוף שום דבר זולתו ית' ולא אפילו שמים וארץ שהם ג"ע עליון ותחתון כי רק ביו"ד נברא כו' אלא תהי' האהבה רק לו ית' לבד, דהיינו למהו"ע ית' ממש."

והנה איתא במדרש תנחומא פ' האזינו ה: כגון ה' מהאזינו, וי' מיערף, כ' מכי שם ה' אקרא, ה' מהצור, שי"ן משחת לו, ה' מהלה' ותמצא שהכל עולה בגמטריא כמנין משה" וזו היא חתימתו של משה כאדם שמסיים ספרו וחותם את שמו בסיום ספרו" ולכן ה' רחוקה מהשם:

ועפ"ז יובן גם הסיום של הלוח כאן שהרי ר"ת דשמו של המחבר דהלוח הוא ממ"ש.

- מיכאל אהרן זעליגזאן -
ברוקלין נ.י.

כא. בהערות למכתב כללי לר"ה - מערב ח"י אלול ש.ז. וז"ל: "להעיר מפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר (בשם אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע): אזוי ווי מען דארף וויסן די חסרונות, אזוי דארף מען וויסן די אייגענע מעלות - לקו"ד כרך ד' תקפא, א. וראה גם סה"מ תרפ"ח ע' קצט. "היום יום" ס"ע קז".

ויש להעיר: א) רק בסה"מ תרפ"ח הובא פתגם זה בשם אביו, משא"כ בלקו"ד והיום יום, ואעפ"כ מציין לראשונה דוקא ללקו"ד. ב) פתגם זה הובא בסה"מ תרפ"ז (ע' רלז - רלח) בשם אביו בהוספת השנה שבה נאמר (תרס"ג).

ג) הא שכותב "וראה גס... היום יום" י"ל בפשטות, כי שם
הוא בסגנון אחר מהמובא בלקו"ד. אבל בסה"מ תרפ"ח הוא לכאן
באותו סגנון כבלקו"ד.

ואולי מפני שהשיחה בסה"מ תרפ"ח אינה מוגהה.

י. ה. ב. א.
תלמיד (לשעבר ב) ישיבתינו
- ברוקלין, נ.י. -

לזכות

החתן התמים יוסף יצחק שיחי'
והכלה הדסה רייכיל תחי'
ניו

לרגלי נישואיהם בשעטומו"צ
יום ב', כ"ב אלול תשמ"א

*

נדפס ע"י
הוריהם

הו"ח אי"א ר' מנחם מענדל וזוגתו מרת חסיא שיחיו
ניו

הרה"ח ר' אברהם שמואל וזוגתו מרת רבקה מירל שי'
שפאלטער

זקניהם

הרה"ח הרה"ח ר' ישראל שי' ניו
הרה"ח הרה"ח ר' איסר קלויבגאנט
הרה"ח הרה"ח ר' יואל הכהן וזוגתו מרת גיטל
ליפשיץ